

УДК 37.018.43:004

Коневщинська Ольга Еммануїлівна

к.пед.н., с.н.с., вчений секретар,

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна

Ok17188vk@ukr.net

Розвиток медіаосвіти і медіакультури як необхідних складових сучасного інформаційного суспільства

Анотація. У статті проаналізовано актуальність впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну галузь, розкрито сутність основних дефініцій, визначено проблемне коло та уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження. Здійснено огляд державних документів щодо питань впровадження медіаосвіти в Україні, а також питань, пов'язаних з безпечним і відповідальним використанням мережі Інтернет, зокрема мережних технологій у навчальній діяльності. Проведено аналіз останніх досліджень і публікацій, які стосуються обґрунтування важливості та необхідності впровадження медіаосвіти в освітню галузь, а також формування достатнього рівня медіакультури суб'єктів навчальної діяльності. Визначено сутність основних компонентів медіакультури особистості, зокрема медіаграмотності, медіаосвіченості; медіаобізнаності. Досліджено роль мережних технологій як необхідного інструментарію для впровадження і розвитку медіаосвіти та формування медіакультури особистості у сучасному інформаційному суспільстві.

Ключові слова: медіаосвіта; медіакультура особистості; медіаграмотність; медіаосвіченість; медіаобізнаність; соціальні електронні мережі.

1. ВСТУП

Постановка проблеми.

Інтеграційні процеси, які відбуваються у суспільстві зумовлюють необхідність інформатизації та медіатизації освітньої галузі, висувають нові вимоги до підготовки конкурентоспроможних фахівців з різних галузей, серед яких – вміння користуватися сучасними технологіями; здатність знаходити потрібну інформацію для використання у своїй професійній діяльності; вміння використовувати нетрадиційні методи, форми й засоби для вирішення питань стосовно професійних компетенцій, отримання знань, набуття вмінь та навичок тощо. Перспективи сучасної медіаосвіти в контексті європейської інтеграції безпосередньо пов'язані з процесом соціальної модернізації, проблемами формування критичного мислення, і як результат, високого рівня медіакультури особистості ХХІ ст.

Перехід до інформатизованого суспільства полягає, насамперед, у загальнодержавному процесі інформатизації, що включає під процеси комп'ютеризації (тобто комп'ютерного забезпечення суспільства та держави), медіатизації (зростання якості інформації та інформативна направленість суспільного розвитку) та інтелектуалізації (зростання ролі та можливостей для розвитку інтелекту).

Безумовно, перед сучасною системою освіти виникає завдання формувати і розвивати у суб'єктів освітнього процесу компетенції, що дають змогу ефективно взаємодіяти з численними інформаційними джерелами і потоками, аналізувати отримувану інформацію, оцінювати її достовірність і корисність при вирішенні різноманітних життєвих завдань. Досягати зазначеної мети покликана медіа-освіта, яка, за визначенням державного документу «Концепції впровадження медіа-освіти в Україні», підготовленою Національною академією педагогічних наук України, є «частиною освітнього процесу, спрямованою на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мережні сервіси і технології, мобільна телефонія тощо) медіа» [3]. Таким чином, безпосереднім завданням саме медіаосвіти є формування таких важливих умінь і навичок, як аналіз отримуваної з різноманітних джерел інформації, її структурування та категоризація, виділення найбільш значущих аспектів, визначення достовірності, оцінка якості й добросовісності медіаповідомлень.

В оновленій редакції (2016 року) Концепції зазначено, що майбутнє суспільство все більше спиратиметься на інформаційно-комунікаційні технології: web-технології, хмарні

© І. Б. Прізвище, І. Б. Прізвище, 201_.

обчислення і big data, смартфони та інтернет «розумних речей», штучні інтелекти та інші гаджети. На взаємодію з різноманітними медіа (книги, преса, радіо, кіно, телебачення, інтернет) припадає все вагоміша частка в бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлюється значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти. До цього додаються недосконалий захист дитини від медіаконтенту, що може шкодити її здоров'ю та розвитку, відсутність механізмів ефективної саморегуляції інформаційного ринку, які не допускали б недоброякісної медіапродукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, інших соціально шкідливих інформаційних впливів. Загострення потреби в інтенсифікації розвитку медіаосвіти зумовлено необхідністю протистояти зовнішній інформаційній агресії та руйнівній зарубіжній пропаганді. [3].

Використання мережних технологій для досягнення нових освітніх результатів, створює умови для послідовного вирішення завдань індивідуалізації навчально-виховного процесу. Серед заходів, які спрямовані на забезпечення інформатизації освіти, задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу, визначальним є створення інформаційно-освітнього середовища в системі загальної середньої освіти. Електронна соціальна мережа полегшує створення персонального профілю, віртуальних взаємин та комунікацій. Одним із основних чинників, що стримує впровадження використання таких ресурсів, залишається рівень готовності системи загальної середньої освіти, відсутність науково обґрунтованих методичних рекомендацій.

Отже, вивчення наукових джерел дозволяє стверджувати, що дослідження питань, пов'язаних з необхідністю впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну галузь, а також формуванням і розвитком медіакультури особистості засобами мережних технологій в умовах інформаційного суспільства вивчено ще недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впливу медіа на суспільство й особистість відображено в працях Д. Бакінгема, Ж. Гоне, І. Дзялошинського, Дж. Лалла, М. Маклюена, Л. Селлєра; використання матеріалів засобів масового інформування досліджено у наукових працях Є. Міллера, Г. Онкович, В. Різуна, Н. Саєнко, В. Усатої, О. Федорова та ін.. Різним питанням медіатехнологій і медіаосвіти, присвячені дослідження Л. Баженової, Е. Бондаренко, Б. Гершунського, В. Грошева та ін..

У працях зарубіжних учених У. Карлсона, Р. К'юбі, Л. Мастермана, С. Мінккінена, Дж. Сіменса, К. Фон Файлітцена та ін.. розкривається специфіка медіатехнологій, їх ключові аспекти. Теорії соціальних мереж досліджували А. Бейвлас, С. Берковіц, П. Марсдеа, Дж. Морено, Б. Уеллман, Л. Фріман та ін.. Основи теорії електронного й безперервного навчання розкриті в працях Г. Велетсіаноса, О. Герасимчука, Дж. Сіменса та ін..; висвітлення актуальних проблем медіакультури, медіаосвіти, медіапедагогіки та медіапсихології представлено у роботах О. Боришпольця, Л. Найдьонової, О. Голубєвої, О. Волошенюка, В. Іванова, І. Фатєєва, О. Федорова та ін..

Мета статті. Враховуючи все вищезазначене метою даної статті є обґрунтування актуальності впровадження і ефективного функціонування медіаосвіти як системи, що стала невід'ємною частиною загальноосвітньої підготовки суб'єктів навчального процесу, а також формування медіакультури особистості засобами мережних технологій. Висвітлення сутності основних термінологічних дефініцій дослідження.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час проведеного дослідження щодо впровадження медіаосвіти та формування медіакультури особистості з використанням технологій електронних соціальних мереж, визначення сутності її складових було використано комплекс теоретичних та емпіричних методів, серед яких: системний та порівняльний аналіз психолого-педагогічної, навчально-методичної та науково-технічної літератури з проблем дослідження; узагальнення тощо.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На державному рівні у вихідних положеннях «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» (у новій редакції) сформульовано визначення медіаосвіти як частини освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

У філософській, педагогічній та іншій суспільствознавчій літературі існують терміни «інформаційна культура», «медіаосвіта», «медіакультура», «комунікативна культура» тощо. Оскільки кожний науковий термін для того й створений, щоб відображати окремішнє явище, бути вербальним вираженням сутності «свого» явища, то й названі поняття розглянемо більш детально задля визначення їхніх головних відмінностей. [4]

За визначенням вітчизняних дослідників [4] інформаційна культура як один із найважливіших та багатограних чинників загальної культури людства є сукупністю усіх видів інформаційно-комунікаційної діяльності людини й суспільства та її наслідків. Як результат цієї діяльності вона забезпечує здатність адекватно поводитися в багато джерельному інформаційному середовищі, тобто орієнтуватися в потоках інформації, сприймати ті чи інші явища, події, факти, селективно орієнтуючись на власні інформаційні потреби. Ядро інформаційної культури складають багатоаспектні і взаємопов'язані компоненти – інтелектуальний потенціал, інформаційний світогляд, інформаційний менталітет, інформаційно-орієнтаційну діяльність, інформаційні установки та потреби тощо.

Основою інформаційної культури особистості є знання про навколишнє інформаційне середовище, про закони його функціонування та розвитку, досконале вміння орієнтуватися у безмежному інформаційному просторі.

На державному рівні у вихідних положеннях «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» (у новій редакції) сформульовано визначення медіаосвіти як частини освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасна медіаосвіта має виконувати роль регулятора якості зворотнього зв'язку та підготовки особистості до розвивальної взаємодії в інформаційному просторі[3].

Попри досить тривалий дискусійний період на сьогодні не існує чіткої єдиної концепції і відповідно термінології «медіа», є певна змішаність і невизначеність термінів. Термін «media» є похідним від «medium» (англ. – середина, центр, посередник). За допомогою медіа можна поширювати відомості великій кількості людей без зусиль. Саме тому термін часто згадується як синонім засобів масового інформування або мас-медіа. У комунікації, медіа – це канали й інструменти, що використовуються для зберігання, передавання і подання інформації або даних; у педагогічній літературі медіа використовується стосовно допоміжних наукових і технічних засобів, які застосовуються у навчанні.

Уперше над потребою вивчення й розуміння медіа задумався відомий дослідник М.Маклюен. Він розглядає медіа не лише як засоби й канали передавання інформації, а в широкому значенні як посередник(медіа/медіум) між людиною-суб'єктом і певним об'єктом сприйняття або іншою діяльністю.

На основі аналізу багатьох теоретичних джерел ми дійшли висновку, що медіатехнології надають більше уваги способу взаємодії й передавання відомостей в соціумі. Тоді як суміжний термін «мультимедіа» описує технічну сторону процесу передавання даних, охоплюючи різноманітні способи подання даних – звукові, текстові, графічні, відео, анімаційні, можливо в одній системі чи в поєднанні.

На думку багатьох дослідників[2],[3],[4],[5],[6] процес формування технічних знань доцільно розглядати як раціональне узагальнення інформації, отриманої в процесі практичної діяльності, а також наукових і технічних досліджень. Наразі важливе значення у засвоєнні нового матеріалу має його динамічність і характер та перебіг викладання. Медіатехнології можуть бути використані і як засіб зовнішньої дії на розумову діяльність студентів/ учнів, і як чинник, який діє уже на наявні знання, уміння та навички. Слід зауважити, що студенти/ учні мають змогу самостійно працювати над навчальним матеріалом. Використання медіатехнологій під час навчання зводиться до поєднання різноманітних видів інформації: статичної і динамічної, 3D турів та симуляцій, віртуальних класів і демонстрацій та презентацій, електронних документів і наочності та яскравості.

Формування медіакультури особистості ґрунтується на основних положеннях – принципах, що визначають: систему вимог до медіаосвіти як специфічного освітнього напрямку; систему вимог до змісту, організації й методики викладання медіаосвітнього курсу; психолого-педагогічні механізми, які б забезпечували таке формування.

За визначенням Т.О.Боришпольця **медіакультура** трактується як особливий різновид культури, що зародився з появою мас-медіа і розвивається разом з їх розвитком; складова частина інформаційної і загальної культури суспільства та особистості. Її складові: медіакультура суспільства і медіакультура особистості.[1] Колектив авторів[4] визначає **медіакультуру особистості** як певний рівень розвитку особистості під кутом зору її здатності ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі: розпізнавати, сприймати, розуміти, аналізувати, оцінювати медіа тексти, тлумачити поширювану через мас-медіа культурну, політичну та ін. інформацію і адекватно реагувати на неї, долучатися до медіа творчості, засвоювати нові знання за допомогою медіа. Складовими медіакультури є медіаобізнаність, медіаграмотність та медіаосвіченість. [1]

Структурна підпорядкованість складових медіакультури представлено на рис.1

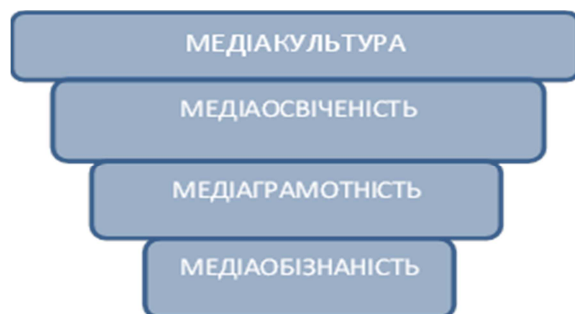

Рис.1 Співвідношення основних складових медіакультури особистості

Медіаосвіченість – представлена як розвинута здатність до сприймання, аналізу, оцінки і створення медіатекстів, до розуміння соціокультурного і політичного контексту функціонування медіа, а також здатність бути носієм і передавачем медіа культурних смаків і стандартів, вступати в медіадіалог між виробниками і споживачами інформації, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, що передбачає:

- Знання способів, з допомогою яких медіа конструюють реальність;
- Знання соціального, культурного, політичного та економічного значення цих конструкцій та поширюваних ними цінностей, їхньої практичної значущості та ідей, що містяться в них;
- Усвідомлення того, що творці медіа текстів керуються безліччю економічних, політичних, організаційних, технічних, соціальних та культурних мотивів;
- Розуміння того, що кожна людина так чи інакше долучається до селективного та аналітичного процесу дослідження медіа текстів. [1]

Медіаосвіченість передбачає високий рівень розвитку медіакультури особистості. Розвиток критичного мислення – одне з найважливіших завдань медіаосвіти.

Медіаграмотність – (від англ. medialiteracy – медіаписемність, медіаосвіченість) – по-перше, визначено як сукупність мотивів, знань, навичок, умінь та можливостей, що

сприяють сприйманню, добору, використанню, критичному аналізу медійної інформації; здатність використовувати засоби масової комунікації для задоволення інформаційних потреб, оцінювати, створювати і передавати повідомлення різних форм, жанрів, а також аналізувати складні процеси соціокультурного і політичного контексту функціонування медіа в суспільстві. Базується на моделі, яка заохочує людей критично ставитися до того, що вони дивляться, слухають, читають; по-друге, визначено як комплекс навичок та вмінь користуватися технікою мас-медіа та спілкуватися за їх допомогою. [1]

Положення Концепції вже доволі активно реалізуються на практиці. Так, у березні 2013 р. Міністерство освіти і науки розіслало начальникам обласних управлінь освіти ректорам педагогічних ВНЗ і директорам загальноосвітніх шкіл лист, у якому рекомендувало «з метою продовження експерименту щодо упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес навчальних закладів освіти запровадити, починаючи з 2013/2014 навчального року, вивчення курсу «Основи медіаграмотності»...»

Критерії медіаграмотності – визначальні ознаки особистості, які забезпечують її ефективне функціонування в медіа середовищі:

- Медіаактивність – спрямованість особистості та свідоме споживання медіа продукції; інтенсивна регулярна робота по використанню масової комунікації та її засобів для задоволення інформаційних потреб;
- Аналітичність – здатність оцінювати медіа продукцію з позицій соціальної реальності, використовуючи різні джерела інформації різної спрямованості та зіставляючи нову інформацію з раніше отриманою; здатність до образного сприйняття та образного аналізу;
- Селективність – високорозвинена здатність розрізняти першорядну і другорядну інформацію, абстрагуватися від надлишкової; свідомий відбір інформації, необхідної для виконання соціальних ролей. [1]

Рівні медіаграмотності – показники практичної реалізації кожного з конкретних критеріїв медіаграмотності. Виділяють високий, середній, низький та нульовий (повна відсутність певної ознаки медіаграмотності) рівні. Інтегральним показником є базовий рівень – комплекс мінімально необхідних знань, навичок та вмінь, які забезпечують людині можливість функціонування в медійному середовищі [1].

Медіабізнаність – сформульовано як систему знань про засоби масової комунікації, особливості їх функціонування, про користь і шкоду, блага і загрози, які вони несуть людині; а також як властивість комуніката вільно орієнтуватися в насиченому інформаційному середовищі, швидко віднаходити потрібні джерела інформації та сповна їх використовувати. [1]

Сьогоденний стан вітчизняної освітньої галузі свідчить про наявність нагальної потреби щодо впровадження не тільки новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіту і науку, але й використання нових відкритих електронних систем, зокрема соціальних мереж для створення інформаційно-освітнього середовища, підтримки та полегшення інформаційного обігу серед суб'єктів навчального процесу.

У житті сучасної людини суттєво зросла роль як електронних засобів навчання так і соціальних мереж, які стали невід'ємним складником середовища життєдіяльності людини. Необхідність індивідуалізації навчання зумовлює реалізацію принципів безперервної освіти, розвиток особистісно-орієнтованого підходу у навчанні та вихованні. [2]

На підставі здійсненого аналізу багатьох публікацій [2],[3],[4],[5],[6] та ін. інформаційно-освітнє середовище визначається як відкрита система, що акумулює інтелектуальні, культурні, програмно-методичні, організаційні і технічні ресурси, а також сукупність комп'ютерних засобів і способів їх функціонування, що використовуються для реалізації навчальної діяльності. Електронна соціальна мережа являє собою автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільними інтересами, швидко обмінюватися новим освітнім інструментарієм та даними.

Сучасні мережні технології відкривають необмежені горизонти для застосування їх у навчальній, професійній, персональній та соціальній діяльності, а саме:

- використання відкритих, безкоштовних і вільних електронних ресурсів;
- самостійне створення мережевого навчального контенту;
- надання та отримання дистанційних консультацій;
- створення та участь у групах (спільнотах) за вподобаннями;
- освоєння нових концепцій інформаційного середовища;
- отримання нових знань і формування нових навичок;
- колективна творчість і колективна взаємодія;
- критичне мислення;
- участь у діяльності мережевої спільноти[2].

Сучасні електронні освітні ресурси відображують змістовно-технологічні компоненти освітніх методичних систем, формують предметно-інформаційні складові освітнього середовища (закритого і відкритого), утворюють наповнення освітніх електронних інформаційних систем, призначені для різнобічного цілеспрямованого використання учасниками освітнього процесу з метою інформаційно-процесуальної підтримки навчальної, наукової та управлінської діяльності, інформаційного забезпечення функціонування та розвитку освітніх систем[3].

Засоби мережних технологій, зокрема, соціальні мережі дуже часто інтегруються з багатьма зовнішніми сайтами, сервісами та мобільними пристроями, тим самим надають принципово нові можливості передачі знань та сприятимуть трансформації методів навчання і розвитку ІТ технологій.

Завдяки мережевим зв'язкам формуються нові соціальні об'єднання. Зі швидкими темпами розвитку комп'ютерних технологій у спільнот з'являються нові форми для обміну, зберігання та подальшого використання знань, сучасні програмні сервіси забезпечують нам легке керування колективними знаннями, що знаходяться у периферії спільноти. Дії, які виконують користувачі віртуального інформаційного товариства, є досить простими: зробити вибір, висловити свою думку, ввести невелику кількість даних, розмістити в мережі документ, фотографію або відео файл, зберегти посилання на знайдений документ тощо [2].

Методика використання мережних технологій є актуальним напрямом теорії навчання, яка ґрунтується на таких положеннях:

- навчання визначається інструментами та об'єктами, якими користується учень. Дії над об'єктами вимагають спілкування. Це спілкування з приводу дій та об'єктів має першорядне значення для навчання;
- навчання визначається середовищем, у якому відбувається засвоєння нових знань для людини життєво необхідним є не просто сприймати й споживати інформацію, але діяти активно, одержуючи результат як винагороду за свої дії;
- навчання відбувається в спільноті обміну знаннями, де новачки поступово стають експертами через практичну участь у розв'язанні проблем усередині конкретної галузі знань;
- колективізм ґрунтується на теоріях мережі, систем, що самоорганізуються. Нові знання постійно здобуваються. і життєво важливо розуміти різницю між важливими та неважливими знаннями[5].

Створені у соціальних мережах педагогічні спільноти є формою самоорганізації освітянської громади та можливим Інструментом взаємодії між її суб'єктами та суспільством, полегшують комунікацію і інтеграцію між представниками різноманітних соціальних груп. Як результат спільної діяльності користувачів соціальних сервісів, у віртуальній педагогічній мережі накопичується величезна кількість навчальних матеріалів, доступних усім користувачам. Створення і розміщення в Інтернеті ресурсу, що забезпечує доступ до основних і допоміжних навчальних, наукових і навчально-методичних матеріалів, доступ до інформації організаційного плану (розклад занять, дата й час консультацій тощо) дає змогу учневі краще планувати свій час, прокладаючи власну траєкторію навчальної діяльності, допомагає структурувати знання й поєднувати навчання з особистим життям. Привабливими рисами соціальних мережі є: безкоштовність підключення, велика кількість користувачів, однорідний контингент користувачів (у рамках груп), а також велика кількість додаткових сервісів, завдяки яким кожний може різноманітнити власний віртуальний простір.

Отже, підсумовуючи все вищесказане можна впевнено стверджувати, що застосування мережних технологій як сучасного освітнього інструментарію сприяє по-перше, оптимізації навчального процесу, а по-друге, підвищенню якості медіаосвіти, а також формуванню нових компетенцій, що дозволять швидко реагувати на нові вимоги інформаційного суспільства та більше використовувати нові можливості оновленого професійного інструментарію знань і навичок.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, на підставі вищезазначеного можна дійти певних висновків:

На даному етапі розвитку освітньої галузі, соціальні мережі можна розглядати як технологічні комплекси організації і управління обмінами електронною інформацією між суб'єктами навчально-виховного процесу, соціальних відносин, призначені для забезпечення горизонтального спілкування зацікавлених у ньому суб'єктів, об'єднаних спільними інтересами, інформаційними потребами та навиками спілкування.

Процеси конвергенції мережних технологій, мобільних засобів зв'язку, мобільних комп'ютерів і систем геопозиціонування сприяють все більш повній залученості мільйонів людей у мережевий простір, що створює умови для використання їх творчого потенціалу і підвищення рівня медіаграмотності, а відтак і медіакультури. Використання мережних технологій як допоміжних засобів у процесі об'єднання навчально-методичної і комунікаційної сфер життя особистості позитивно впливатиме на ефективність процесу впровадження медіаосвіти у навчання.

Вивчаючи зарубіжний досвід нами було з'ясовано, що Консорціум Нових Медіа на замовлення Європейської комісії у 2015 році підготував доповідь про перспективи впровадження нових освітніх технологій у навчальний процес[6], де зазначив, що у найближчі роки за прогнозом європейських експертів в освіті все більше будуть використовувати електронні соціальні мережі, планшети і хмарні сервіси, а це, одразу ж змінить роль викладача, а також розв'яже проблему цифрової безграмотності молоді. Наступним перспективним кроком має стати широке впровадження відкритих освітніх ресурсів і гейміфікації. Паралельно з цим відбудеться поступове злиття формальної і неформальної освіти. У найбільш далекій же перспективі в освітніх закладах перейдуть до персоналізованого навчання й оцінювання за допомогою інструментів Big Data.

Отже, узагальнення різних науково-теоретичних підходів, результати здійсненого аналізу термінологічного поля дослідження засвідчують важливість і актуальність висвітленої проблеми, зокрема формування і розвиток медіаосвіти та медіакультури особистості в інформаційно-освітньому середовищі засобами мережних технологій, які використовуються учасниками навчально-виховного процесу.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на дослідження деяких нововведень, які в найближчі роки, за прогнозами вітчизняної науково-педагогічної спільноти, досить потужно вплинуть на ефективність освітнього процесу у навчальних закладах, це зокрема: масове відкрите соціальне навчання; розробка педагогічних методик на основі аналітики даних; перевернутий клас; дієва освіта; порогові знання; навчання, що дозволяє по-новому поглянути на свою повсякденність тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баришполець О.Т. Український словник медіакультури / О.Т.Баришполець ; НАПН України. – К.: Міленіум, 2014. – 196с.
2. Коневщинська О.Е. Розвиток поняття інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників в аспекті використання соціальних електронних мереж [електронний ресурс]/ Коневщинська О.Е. // ISSN Online: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання – 2015. Том 45, №1. С.12-22 Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1196>
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні Редакція 2016 року./[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosvit_i_v_ukraini_nova_redaktsiya/

4. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т.Барішпольський, О.Є. Голубева, Л. А.Найдьонова, Г.В.Мироненко, В.В. Різун та ін.. За заг.ред. Л. А.Найдьонової, О.Т.Барішпольського. – К.: Міленіум, 2009. – 440 с.
5. The NMC Horizon Report Europe: 2014Schools Edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.erasmusplus.nl/_images/user/publicaties/2014-nmc-horizon-report-eu-en_online.pdf
6. Саварин П.В. Науково-теоретичні передумови застосування медіатехнологій у підготовці фахівців технічного профілю / П.В. Саварин // Науково-методичний журнал Комп'ютер у школі та сім'ї №4 2016 С.4

Матеріал надійшов до редакції __.__.201_р.

РАЗВИТИЕ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ И МЕДИАКУЛЬТУРЫ КАК НЕОБХОДИМЫХ СОСТАВЛЯЮЩИХ СОВРЕМЕННОГО ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Коневщинская Ольга Эммануиловна

к.пед. н., с.н.с., учений секретарь

Институт информационных технологий и средств обучения

Национальной академии педагогических наук, г. Киев, Украина

Ok17188vk@ukr.net

Аннотация. В статье проанализированы актуальность внедрения медиаобразования в отечественную педагогическую отрасль, раскрыта сущность основных дефиниций, определен проблемный круг и уточнен понятийно-терминологический аппарат исследования. Осуществлен обзор государственных документов по вопросам внедрения медиаобразования в Украине, а также вопросов, связанных с безопасным и ответственным использованием сети Интернет, в том числе сетевых технологий в учебной деятельности. Проведен анализ последних исследований и публикаций, касающихся обоснования важности и необходимости внедрения медиаобразования в образовательную отрасль, а также формирования достаточного уровня медиакультуры субъектов учебной деятельности. Определена сущность основных компонентов медиакультуры личности, в частности медиаграмотности, медиаосведомленности; медиаобознанности. Исследована роль сетевых технологий в качестве необходимого инструментария для внедрения и развития медиаобразования и формирования медиакультуры личности в современном информационном обществе.

Ключевые слова: медиаобразование; медиакультура личности; медиаграмотность; медиаосведомленность; медиаобознанность; социальные электронные сети.

THE DEVELOPMENT OF MEDIA EDUCATION AND MEDIA CULTURE AS ESSENTIAL COMPONENTS MODERN INFORMATION SOCIETY

Olga E. Konevshchynska

Ph.D., scientific secretary

Institute of Information Technology and learning tools

National Academy of Pedagogical Sciences. Kyev. Ukraine

Ok17188vk@ukr.net

Abstract. In the article there was analyzed the urgency of introducing media education into the national educational sector, the essence of basic definitions, identified and specified range of concepts and terminology research. Also there was done overview of public documents on the implementation of media education in Ukraine, as well as issues related to the safe and responsible use of the Internet, including network technology in educational activities. There were analyzed the recent research and publications related to justification of the importance and necessity of introduction of media education in the education sector, as well as the formation of a sufficient level of media culture of learning activities, the essence of the main components of individual media culture, including media literacy, media education, media awareness. There was identified the role of networking as a necessary instrument for the introduction and development of media education and media culture forming identity in the modern information society.

Keywords: media education; media culture of personality; medialiteracy, media awareness; electronic social networks.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Baryshpolets O. T. Dictionary Ukrainian media culture / O.T.Boryshpolets; NAPS Ukraine. - K .: Millenium, 2014. - 196 pp.(in Ukrainian)
2. Konevshchynska OE The development of the concept of information-educational learning environment in terms of high school students use social electronic networks [electronic resource] / OE Konevshchynska // ISSN Online: 2076-8184. Information technology and learning tools - 2015. Tom 45, №1. P.12-22 Mode of access: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1196>(in Ukrainian)
3. The concept of the introduction of media education in Ukraine Version 2016 ./ [electronic resource]. - Mode of access: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaoosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/(in Ukrainian)
4. The individual media culture, socio-psychological approach: Textbook / O.T.Baryshpolets, EE Golubev, L. A.Naydonova, H.V.Myronenko VV Rizun etc .. In zah.red. L. A.Naydonovoyi, O.T.Baryshpoltsya. - K .: Millenium, 2009. - 440 p. (in Ukrainian)
5. The NMC Horizon Report Europe: 2014Schools Edition [electronic resource]. - Mode of access: http://www.erasmusplus.nl/_images/user/publicaties/2014-nmc-horizon-report-eu-en_online.pdf
6. Savarin PV Scientific and theoretical background use media technologies in training technical profile / PV Savarin // Methodical Journal of Computer in school and family №4 2016 P.4 (in Ukrainian)